

Wiadomości kraiove.

— Ze Lwowa. —

O pożądanej bytności w naszym mieście Cesarzowica, Arcy-Xiążęcia Franciszka Karola, udzielamy czytelnikom naszym następujących dalszych wiadomości:

Zaraz po przybyciu na drugi dzień z rana t. i. dnia 12go bież. miesiąca o godzinie 8mej, raczył Jego Cesarzewic. Mość przyymować wszystkie Władze cywilne, wojskowe i Duchowienstwo. Wszystkie Władze cywilne i Starszyzną Duchowienstwa przedstawiał Mu JW. Gubernator i to każdą osobę w szczególności, wynieniając każdego po nazwisku, urządzie i inne najistotniejsze przeznaczenie jego wskazując. Ponieważ Cesarzowic Jmć, niezważając na tak liczne zgromadzenie, raczył z każdym z osobna najlaskawiej rozmawiać, te zatem przedstawienia trwały nieprzerwanie do poł do 2 godz. z południa. Po obiedzie zwiędził Arcy-Xiąże ogrod znany pod nazwiskiem Cetnerowki, opodal naprzeciwieście położony, a w wieczor zaszczycił obecnością Swoją Teatr miejski. Nadzwyczajnie liczna publiczność przyięła Cesarzewica jeduomyslnie okrzykami, żywem radości i mocnego przywiązania. Przy zupełnem oświeceniu przedstawiono Rossiniego operę: Tankret. Poprzedzał operę obraz alegoryczny z żywych osób, stosownie do okoliczności urządzony, przedstawiający rozmaite Ludy pod uszczęśliwiającem berłem swojego uwielbionego Monarchy zostające, zgodą i miłością ku Niemu połączone. Gdy zaczęto przygrwać melodyją znanego hymnu narodowego: »Boże zachowaj Cesarza Franciszka,« miejsce więdziska zagrzmiało powtórnie odglosem radości zgromadzonego Ludu, będącym żywym wszystkich umysły ożywiającym dowodem uczuć wierney i stałej przychylności do uświęconey osoby Monarchy i Jego Najjaśniejszey rodziny. Jego Cesarzowic. Mość, raczył aż do końca sztuki zabawić w teatrze.

Uwiadomienia

C. K. Rządu krajowego.

Gdy nauka odbierania dzieci w icszykn oczysztym z początkiem Września r. b. tak w

Uniwersytecie Lwowskim, iako też w Instytucie akuszerskim w Czerniowcach znowu rozpocznie się; przeto wzywają się niniejszem wszystkie Dominia, aby uczenie w czytaniu biegłych, dla słuchania tøy nauki, do wspomnionych instytutów nauk odsyłały, z których to uczennie owe, które 40tu lat nie maia, i podczas ćwiczenia się w jednym z wspomnianych instytutów naukowych dobre postępy uczynią, a przytém zobowiążą się, że skonczywszy nauki i otrzymawszy dyplom, sztukę odbierania dzieci na prowincyi wykonywać chcą, niemnięj też z dobrych obyczajów zaswiadczeniami wywiedzą się, prawo do otrzymania stypendyium 200 ZR. W. W. pozyskają.

Kurs Więdcki z dnia 8go Lipca: Obligacyio długi Stanu 5 procentowe w M. R. 80 5/8. — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1820 za 100 ZR. M. K. — — — Obligacyie na pożyczkę do wygrania przez losy z r. 1821 za 100 ZR. M. K. — — — Certyfikaty na pożycz. z r. 1821 za 100 M. K. — — — Kurs na Augsburg za 100 Mur. — — Uso. — — Moneta konwencyjna za 100, 249 7/8. — Akcyio bankowe, icdna po 922 1/2 ZR. M. K.

Wiadomości zagraniczne. Portugalia i Brazylia.

W Londyńskich gazetach do samego 23. Czerwca nie czytaliśmy żadney nadeszley prosto z Lizbony wiadomości o ostatnich zdarzeniach w tøy stolicy, ponieważ statkom początkowym zawsze przeszkadzały przeciwe wiatry wpłynąć do Falmouth. Nawet Paryzkie gazety do 28. z. m. nieumieścily także żadnych bliższych szczegółów o wspomnianych wypadkach, gdyż, iak czyni uwagę Dziennik rozpraw z d. 28. załogi Badajoz i Ciudad-Rodrygo nie puszczaia żadnych listów z Portugalii; ale w gazecie Medyolańskiej z d. 1. Lipca znaleźliśmy pod napisem »Lizbona d. 5. Czerwca« następujące (zapewne okrętami przez Genę przysłane) wiadomości o postępie tan-tejszych zdarzeń.

— Lizbona d. 5. Czerwca 1813. —

Na posiedzeniu Stanów d. 30. Maia, czytano zdanie sprawy Ministra Woyny oznajmujące, że zdrayca Sepulveda dwa tysiące siedemset sześćdziesiąt załogowych żołnierzy uamówił do ucieczki.

Na początku posiedzenia zapowiedziano było, że Król mianował nowe Ministeryum, lecz wkrótce potem dowiedziano się, że Naves-Costa mianowany Ministrem Woyny przeszedł do powstańców. Król mianował na jego miejsce deputowanego Fonseca Rangel.

»Wyruszenie Infanta Don Miguel i odpadanie tak Oficerow jak i woyska niewymownie zmieszalo Stany, lecz gdy żądały zmiany Ministrów i inne ieszcze czyniły projekta, nabawilo to trwogę Króla Jegomości, czy jakie na tego osobę nie knowią się zamachy, postanowił więc ubezpieczyć swoją poświęconą osobę i wyjechał d. 31. Maia o 7 godzinie wieczorem z Lizbony.»

»O pół do toney godziny doniósł to Prezydent Stanom następującemi słowy:

»Minister sprawiedliwości oznaymił mi, że J. K. Muso oddalił się wieczorem z palacu Bemposta prowadzony od 18go pułku, lecz mimo wybadywania się nie można było wiedzieć dokąd swoją podróż skieruje.»

»Król Jmci przybywszy do Villa Franca (o mil kilka od Lizbony w zduż Tajó) posłał następującą odezwę do Lizbony:

»Mieszkańcy Lizbony! Dobro ludu jest zawsze najwyższem, a dla mnie świętem prawem. To przekonanie, które w razach najebezpieczniejszych, na jakie wystawiała mnie opatrność ciągle kierowało moimi postępami, włożyło na mnie obowiązek, który z żalem wykonałem, obowiązek odłączenia się od was na dni kilka czyniąc zadosyć prosbom ludu i życzeniom woyska, które mnie towarzyszy, albo które wyszło przedemną.»

»Mieszkańcy Lizbony! Uspokoycie się; nigdy się nie wyprę owey miłości, którą ku wam powziółem; poświęcam się dla was, wkrótce naydroższe życzenia moje spełnione będą.»

»Doświadczenie, ta mądra nauczycielka ludów i rządów, przekonało mnie sposobem bardzo boleśnym dla mnie, a zgubnym dla narodu, że dotąd istniejące instytucye nie zgadzają się ani z wolą, ani ze zwyczajami, ani z przekonaniem większej części Monarchii, wszakże zdarzenia prawdziwe okazały widocznie to twierdzenie. Odpadła Brazylia ta korzystna część Monarchii, w samey nawet Portugalii płynęła w woynie domowej krew Portugalczyków, którą ich własni bracia wytaczali. Postronna zagraża nam woyna, a kraj obarczony zburzeniami czeka zupełne zniszczenie, jeżeli niezwłocznie użyte nie będą najsurowsze i najschwiejniejsze środki. Takie nieszczęścia wkładają na mnie obowiązek iako na Króla i oycamoiich poddanych, ażebym kraj uratował od

bezrządu, od wpływu obcych, i ażebym pojednal nieprzyjazne sobie stronnictwa.»

»By osiągnąć cel ten, tak chciwie żądany musi bydź Konstytucya zmieniona. Gdyby przyczyniała się do pomysłności narodu, ia pierwszy byłbym iey obroną. Lecz gdy większość ludu tak otwarcie i tak po nieprzyjacielsku oświadcza się przeciw iey instytucjom, dowód w tem iasny, że takie instytucye przerobienia potrzebują.»

»Mieszkańcy Stolicy! Nie żądam, ani nie żądałem nigdy wykonywania władzy bezwarunkowey. Uczucia serca moiego sprzeciwiają się despotyzmowi i uciemieniu. Niczego nie życzę sobie, iak tylko pokoju, honoru i pomysłności Narodu.»

»Mieszkańcy Lizbony! Nie lękaycie się o waszą wolność; będzie ona zabezpieczoną sposobem, który żaręczy i utrzyma nam godnosc Korony i prawa obywatelów. Tymczasem słuchaycie Władz, zapominaycie ó prywatney zemście, utłuminyście ducha stronniczego, chroncie się woyny domowey, a wkrótce poznacie nowe instytucye zapewniające wam osobiste bezpieczeństwo, majątki, urzędy odebrane w różnych epokach Rządu, narescie gwarancyją, której towarzystwo wymaga, a która przyczyni się do pomysłności całego Narodu.»

»Villa-Franca d. 31. Maja 1823.»
(Reszta w Numerze następującem.)

Hiszpania.

Dziennik rozpraw z d. 26. Czerwca umieścił list z Madrytu pisany d. 20. Czerwca, odebrany przez nadzwyczajną sposobność. Codziennie nowe odbieramy szczegoly o podróży Króla. Króla Jmci wiozą lądem i pierwszey nocy nocował w Utrera. Żdaie się, że tylko trzech Grandów Hiszpanii towarzyszyło Królowi, to jest Margrabia Santa Cruz, Xiążę Hijar i Jenerał Palafox. Mowią, że eskorta prowadząca Króla ma rozkaz wziąć się do ostateczności, gdyby Król chciał w przypadku uciekać. Wyierchano z Sewilli w takim nieporządku, że Stany zostawily tam kilka milionów pieniędzy, wiele srebra (z kascielów) i iedną część artyleryi. (Inne szczegoly listu iako więcey znane opuszczamy)

B u l l e t y n.

Hrabia Bordesoult donosi Xiążęciu Jegomości, że d. 16go był w la Carlota. Woysko iego kolumny złożyło tam nowy dowód zwyczajnney sobie przychylnosci. Park artyleryi odwodowey stał na zyciem polu przed miastem. Stroma zajęta się ogniem wprawdzie dosyć daleko od artyleryi, lecz zerwał się wiatr morny i wkrótce cały park ogarnęły plomienie. Na-

tychmiast zbiegli się żołnierze ze stron wszystkich, lecz ani im, ani Officerom nieprzeszkadzało żadne niebezpieczeństwo do wynoszenia własnymi rękoma skrzyń z prochem. Jedna skrzynia z prochem wyleciała w powietrze, ale i ta okoliczność nie mogła poskromić ich nieustraszonego męstwa, któremu winni jesteśmy ocalenie artylerycznych zapasów; wynoszono je z pośrodku płomieni z okrzykiem: Niech żyje Król! Niech żyje Xiążę Angouleme! Montferret Kapitan 3go pułku pieszej gwardyi okazując w tym przypadku największe dowody nieustraszonego umysłu i poświęcenia się, lekko ranny został. Skrzynia prochu wylatując w powietrze zraniła ośmiu ludzi różnych oddziałów, ale to szczęście, że rany nie są niebezpieczne. Wyszczególniali się również Porucznik de la Bajonniere od konnicy gwardyi artylerycznej i Podpułkownik Lahitte Adjutant Xiążęcia. Xiążę Carignan sam pomagał do wynoszenia skrzyń prochowych.

Hrabia Bordesoult pospiesza właśnie do Kadyxu dla zapobieżenia, ażeby miasta niezaopatrzone żywnością. Wojsko konstytucyjne znacznie uchodzi na przeciwną stronę; więcej jak 400 Officerów zostało się w Sewilli. Przywróciwszy Hrabia Bourmont porządek w tém wielkiem mieście, dogoni Jenerała Bordesoult. Jak dowiadujemy się wojsko konstytucyjne pod dowództwem Villa-Campy i Lopez-Bannosa, którzy cofnęli się ku Ronda, opuściło swoich Jenerałów i rozpierzcho się po stronach dowiedziawszy się, jak szkodliwym sposobem uprowadzono Króla z Sewilli.

Naczelnik rojalistów Romon Chambo, który d. 12. Czerwca opanował zamek Tortozy d. 15. zrobił się Panem i innych części twierdzy i uczynił ją podległą Królowi Jmci Katolickiemu. Tym sposobem przez posiadanie tak ważney twierdzy zabezpieczone zostały związki nasze z Katalonią i z Walencyą. W całej Manse łączą się wieśniacy z Francuzkiem i z Hiszpańskiem wojskiem i zatrzymują rozpierzchnione oddziały wojska Ballesterosa pokazujące się w części owej prowincyi, która graniczy z Królestwem Walencyi.

W główney kwaterze w Madrycie d.

19. Czerwca 1823.

Na rozkaz Xiążęcia Jegomości:

Jenerał Major Hrabia Guilleminot.

Bulletyn drugi

(umieszczony w Monitorze z d. 28. Czerwca):

Hrabia Molitor donosi Xiążęciu Jegomości, że straż przednia jego oddziału pod dowództwem Jenerała Bonnemains, która d. 13. Czerwca za pomocą nocnego pochodu

udała się do Sylli, uderzyła dnia 14go t. m. pod Almagesi na tylną straż oddziału Ballesterosa, rozproszyła go, a o 8męy godzinie z rana stanęła w Aleirze nad Juharem. Nieprzyjaciel widząc zbliżającego się Jenerała Bonnemains, zgromadził 10,000 ludzi pod Carcagentem, a na obronę Aleiry wyznaczył 1,800 celnego wojska, 150 dragonów i 2 działa. Jenerał Bonnemains odpędził obie kompanie woltżerów czwartego lekkiego pułku do domów, które stały na stronie, żądając uderzać zaczynało i którą bronił szaniec przedmostowy i most zwodzony. Mimo tego, że nieprzyjaciel dobrze utrzymywał ogień ręczny broni, udało się naszym woltżerom i czterem innym kompaniom usadowić się w domach wspomnianych, żądając żywo strzelano z ręcznej broni, gdy tymczasem Jenerał Bonnemains usiłował ponaprawiać słuzy chcąc przejść w bród przez rzekę Juhar. Robota ta trwała ze cztery godzin, tymczasem dawano ognia nieustannie, a nieprzyjaciel miał jedynie tę korzyść, że mógł używać ciężkiej broni. Jenerał Bonnemains użytkował z niecierpliwości naszych woltżerów i pozwolił im mostu dobywać szturmem. Zaledwo zabrali się do szturm, gdy nieprzyjaciel opuściwszy swoje stanowisko spuścił most zwodzony. Trzeba było czasu, ażeby go nazad podnieść, z tego korzystał nieprzyjaciel i zaczął się cofać. Tymczasem na przedmieściu z tamtej strony miasta chcieli się trzymać dragony w liczbie 150, lecz woltżery od strzelców na pikietach wsparci, natarli na nich śmiało, wielu pozabiali i pobrali w niewolę. Nieprzyjaciel usiłował uratować swoje osmifuntowe działo i swą haubicę, lecz nasze dzielne woltżery opanowali je. Zabrano kilkasietnięców, a wielu stawilo się samych. Na stronie nieprzyjaciela dosyć było zabitych i rannych. Nam ranniono tylko pięciu. Znaczne magazyny, które Ballesteros w Aleirze pozakładał, znajdują się w naszych rękach. Wojsko nasze okazało przy tęg rozprawie nie mało zwinności i waleczności. (Tu następują niektóre pojedyncze pochwały wyszczególniających się Officerów i szeregowych.)

»Straż przednia drugiego oddziału sła d. 15. po za Carcagent, a d. 16. dostała się aż do San Felipe (de Xativa), żądając wyszedłszy nieprzyjaciel cofnął się przez Alcov i Moxente. Jenerał Bonnemains ścigając go d. 17. zapędził się aż po Muxente, a dnia 18. do Fuente de la Higuiera, przyczem pomagał mu Jenerał Porucznik Hrabia Lovardo, z większą częścią dywizyi swojej. «

»Część znaczniesza dywizji Pamphile-Lacroix stoi w Murviedro, daie haczność na drogę z Katalonii, zostawiła wojsko na drodze z Terruelu (w Arragonii) i ściga oddziały odcięte od wojska Jenerała Ballesterosa.«

»Drugi oddział wojska, przyhywszy do Królestwa Walencyi, zdobył 102 spiżowych nie zagwożdżonych dział, wiele dział żelaznych, nie mało rozmaitych amunicyi, aco większa 150 cetnarów prochu, którego nieprzyjaciel nie zdążył wrzucić do wody.«

»Jenerał Molitor odebrał wiadomość od naczelnika rojalistów, Santos - Ladrona, który ciągle opasując Monzon pokrywa Cynkę. Skoro tylko przybył do Walencyi, wszedł w związki z twierdzą Tortozy i z Marszałkiem Moncey.«

»Doniesieniem z Perpignan z d. 16go Czerwca zawiadomiono Xiążęcia Jegomości, że Mine ścigało wojsko dziewiątego oddziału pod dowództwem Marszałka polnego Wice - Hrahi de St. Priest i że d. 14. zdobyło się z nim na dolinie Ossei koło Puycedry. Wtedy zniesiono jedną jego kolumnę. Stracił 600 jeńców, między ktoimi znajdował się Jenerał Orrea i wielu Oficerów. Dnia następującego dopędzono Mine w dolinie Carolu i przy odciłodzie depeuszów odebrano mu właśnie 200 ludzi i omal co tylko zupełnie zniesiony nie został.«

»Z główny kwatery Madrytu dnia 21. Czerwca 1823.«

Doniesienie Jenerała Porucznika Hrabiego Molitor do Jenerała Majora wojsk Pireneyjskich:

„Walencya dnia 8. Czerwca 1823.“

»Mości Hrabio! Mój Adjutant Cavalier odiechał tęg nocy z depeuszami dnia wczorajszego, w których donosilem JW Panu, wszelako nie z pewnością jeszcze, o poddaniu się Tortozy. Dzisiaj inż o tęg wątpić nie można. Naczelnik rojalistów, Marszałek polny Chambo, donosi mi, że odebrał inż twierdżę Tortozy i wszystkie zgola tęg haszty. Gdy się dopiero zbliżał, inż jedna część załogi oświadczyła się za Królem, z pozostałymi przy konstytucjonistach żołnierzami postępywano sobie haniebnie i uciekli do Vinaroz. Sądziłem bydż rzeczą potrzebną przez nadzwyczajnego gonca donieść Xiążęciu o tak ważném zdarzeniu, które wsparło nadzwyczajnie okoliczności nasze w Katalonii. Jenerał Cham-

bo donosi mi, że wojskowym wyszczególniającym się przy zajmowaniu Tortozy myśli porozdawać stopnie; poźniej wymieni mi szczególnie nazwiska tych, którzy obczali się godnymi tashi Xiążęcia Jegomości. Sądżę, że sam zasłużył na order od Xiążęcia.«

»Tyle Hiszpańsko - rojalistycznych wojsk pobieram ile będzie można, a to w zamiarze opasania zamków Vinaroz i Peniscoli na drodze ku Tortozie. Chcę także drogę tę zrobić bezpieczną, a wrescie tak dalece wzmocnić Tortozę, ażeby Jenerał Chambo mógł wpaść do Katalonii i zrzędzić tam korzystną dla nas zmianę.«

»Piszę właśnie do Marszałka Moncey i obeznajmiam go z korzyściami odniesionemi w tęg części Hiszpanii, a których skutki szczególnie dla niego pomysłnemi będą.«

»Jenerał Bonnemains, któremu dywizji Lovredgo trafnie pomaga ciągle, ściga Ballesterosa. Dzisiaj ma bydż w Moxente, a jutro w Fuente de la Higuiera: — Ballesteros był dnia wczorajszego w Ibi.«

»Molitor.«

Wielka Brytania i Irlandya.

W Irlandyi co raz to większa panuje niezgoda między mieszkańcami katolickiego i protestanckiego wyznania, którzy żyją z sobą w otwartej nieprzyjaźni. Niezgoda ta codziennie bierze górę i jeżeli iey nie zapobiegny wkrótce może stanie się wojną domową. Osobliwie d. 12 na tarmarku w Maghera w Hrabstwie Denry przyszło między obu stronniczwami do kłótni, której koniec był krwawy. Wiśniacy katolickiego wyznania ponieważ byli liczniejsi, otrzymali przewagę, poczem protestanci udali się do koszar, zaopatrzyli się bronią i prochem i strzelali na przeciwników, z których to do 12 osób zostało na placu a zę 40 było ranionych. Po takiem zwycięstwie wywierali jeszcze wściekłość swoją na domach i oknach katolików. Odtąd część większa Hrabstwa Kildare, inko będąca w powstaniu wyiętą została z pod prawa, a sprawiedliwość rzędzić tam będzie po wojskowemu. Widownia tych zaburzeń będąca dotąd tylko w południowej części Irlandyi teraz niestety posunęła się inż i do północnych części, i prawie aż pod same stolice Dublin.

Najstarszy z żyjących dotąd Jenerałów Felix Buckley Kawaler, dowódca zamku Pendenskiego w Walles ma lat 113 a dopiero niedawno zaczął używać okularów.

(Do tego Numeru Gazety dołączony jest XLIII. Numer Rozmaitości.)